

M U N I
E C O N

epistemologie

MPH_ZNMG Znalostní management

přehled I

kognitivní úspěch

znalost

ospravedlnění

struktura ospravedlnění

způsoby poznání

zdroje poznání

skepticismus

kolektivní znalost

úvod

(Anonymous, 2019)

otázky

Co lze poznat?

Kdy poznáme,
že jsme něco poznali?

kognitivní úspěch

problémy

- Jaké věci jsou poznatelné?
- Lze poznat poznání (poznáním)?
- Jsou různé druhy kognitivních úspěchů?
 - (např. jiným zdůvodněním nebo v rozlišení poznávajícího – individuální, kolektivní – atd.)
- ...

vymezení úspěchu

Co je kognitivní úspěch?

- contractualism
- consequentialism
- constitutivism

kontraktualismus

kontraktualismus (contractualism)

(Craig, 1990)

Určitý kognitivní stav je kognitivním úspěchem,
protože slouží nějakým praktickým zájmům.

příklady

- svědectví
- aktivita
- ...

konsekvencialismus

konsekvencialismus (consequentialism)

(BonJour, 1985; Brogaard, 2009)

Určitý kognitivní stav je kognitivním úspěchem,
protože podporuje určité základní přesvědčení.

příklady

- porozumění světu
- dobrý život
- ...

konstituísmus

konstituísmus (constitutivism)

(Korsgaard, 2009)

Určitý kognitivní stav je kognitivním úspěchem,
pokud je konstituujícím cílem určitého snažení.

příklady

- porozumění (usuzování)
- praktická moudrost (běžný život)
- ...

znalost

znalost

různé znalosti?

(Boër & Lycan, 1975; Ryle, 2009)

- vědět kdo (knowing who)
- vědět čím (knowing which)
- vědět proč (knowing why)
- vědět kde (knowing where)
- vědět kdy (knowing when)
- vědět jak (knowing how)

tradiční pojetí poznání faktů

Znalost je
dostatečně ospravedlněné
pravdivé
přesvědčení.

Gettierovy problémy

(Gettier, 1963)

- problémy způsobů ospravedlnění
 - vztah mezi důvody a závěrem
- problémy pravdivosti
 - Lze znát pouze pravdu?
- epistémické štěstí
 - zkoušení studentů

ospravedlnění

otázka

Jak lze ospravedlnit
(zdůvodnit) naše přesvědčení?

možnosti

- pozitivní
- negativní

pozitivní

(Alston, 1988)

Dané přesvědčení je ospravedlněné,
pokud jsou dobré důvody,
aby bylo zastáváno.

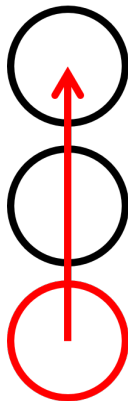
negativní deontologické ospravedlnění

(Feldman, 1988; Haack, 2013; Plantinga et al., 1993)

Dané přesvědčení je ospravedlněné,
pokud nejsou důvody,
aby nebylo.

struktura ospravedlnění

fundacionalismus

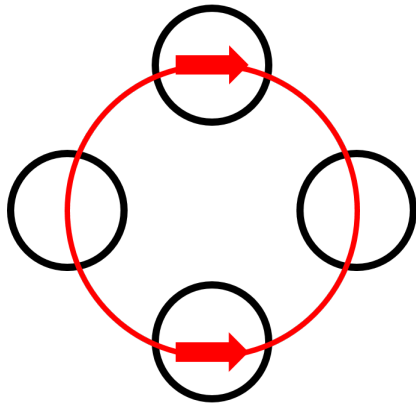

fundacionalismus: možné předpoklady

(BonJour & Sosa, 2003)

- základ/báze
 - Ospravedlněné přesvědčení p je základním nebo bázovým přesvědčením jen a pouze, pokud přesvědčení p není ospravedlněno jiným přesvědčením.
- ospravedlněné přesvědčení
 - Každé ospravedlněné přesvědčení p je základním nebo bázovým přesvědčením, nebo je ospravedlněno jiným přesvědčením q .

koherentismus

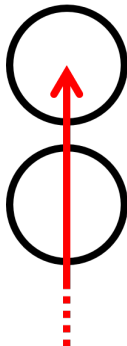
koherentismus: možné předpoklady

(Davidson & LePore, 1986)

■ koherence

- Každé ospravedlněné přesvědčení p je ospravedlněné jinými přesvědčeními ve svém epistémickém okolí.

infinetismus

infinitemus: možné předpoklady

(Aikin, 2008)

- nekonečný řetěz
 - Každé ospravedlněné přesvědčení p je ospravedlněné jinými předcházejícími přesvědčeními.
- aktuálnost vs. možnost

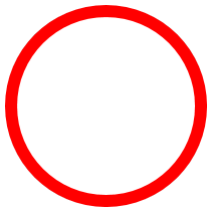
specifikace struktur ospravedlnění

(Aikin, 2008)

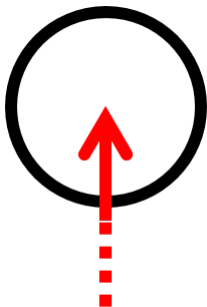
- NÁROČNOST
 - silný/slabý
- ČISTOTA
 - čistý/smíšený
- DOSTUPNOST
 - diachronní/synchronní
- VZNIK
 - transmisivní/emergentní

způsoby poznání

apriorní

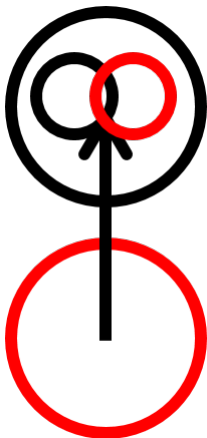
aposteriori

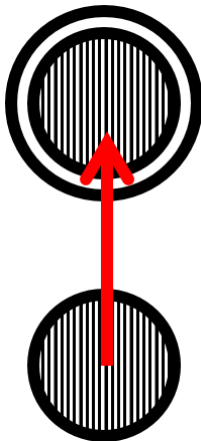
analytické

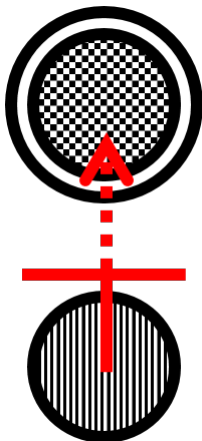
syntetické

realismus přímý

realismus nepřímý

základní přístupy

empirismus | racionalismus | konstruktivismus

zdroje poznání

percepce

procesy

čítí → počitek
vnímání → vjem

argument ze smyslové nedokonalosti

■ ILUZE

- Mylná vnímání, která mají v základu skutečný podnět a zpravidla jsou způsobeny fyzikálními zákonitostmi prostředí.

argument z halucinace

■ HALUCINACE

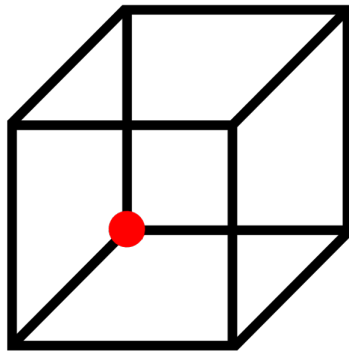
- Mylná vnímání, která nemají žádný reálný podnět.

argument ze smyslového klamu

- KLAMY

- Mylná vnímání, která jsou dána nedokonalostí smyslů.

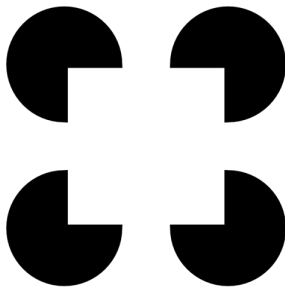
argument ze smyslového klamu

argument z neexistujících objektů

- NEEEXISTUJÍCÍ OBJEKTY
 - Mylná vnímání, která jsou dána především kulturně a jsou založena na percepčních schématech.

argument z neexistujících objektů

argument z perspektivy

- pozice božského oka

argument z perspektivy

- Kauzální nebo vědecký argument
- Pragmatické argumenty
- Evoluční argument

introspekce

introspekce

(Moran, 2001)

- Descartes (2020)
 - metodologická skepse
- Behaviorismus (Watson, 1913)
- Wittgenstein (1953)

paměť

problémy s pamětí

- UKLÁDÁNÍ
 - déjà vu (déjà entendu, déjà éprouvé, etc.)
- UCHOVÁNÍ
 - efekt spáče (sleeper efekt)
- VYBAVOVÁNÍ
 - vzpomínkový klam
 - konfabulace
 - kryptomnézie

rozvažování

rozvažování

- myšlenkové experimenty

Př. (Bostrom, 2003):

- Lidstvo zanikne dříve, než dosáhne posthumánní fáze.
- Žádná posthumánní civilizace nebude mít zájem simulovat své předky.
- Žijeme v počítačové simulaci.

video

svědectví

svědectví

■ Aristotelés

skepticismus

radikální skepticismus

- George Berkley
- David Hume

metodologický skepticismus

- René Descartes
- Edmund Husserl

fallibilismus

- Karl Raimund Popper

kolektivní znalost

- sociální epistemologie
- pravidla, předpoklady a kolektivní zkušenost

utváření kolektivní znalosti

- kolektivní zkušenost a předpoklady

příklad

- problém kolektivního usuzování a jednání
 - Kam a v kolik půjdete na oběd, když nebudete chtít potkat své známé?

nebezpečí kolektivní znalosti

- chybná východiska a konformita

- Epistemologie ctnosti
- Naturalizovaná epistemologie
- Náboženská epistemologie
- Morální epistemologie
- Sociální epistemologie
- Feministická epistemologie

Co si odnést?

Je třeba být opatrný s tím,
co označujeme za znalost.

Zdroje I

- Aikin, S. F. (2008). Meta-epistemology and the varieties of epistemic infinitism. *Synthese*, 163(2), 175–185.
- Alston, W. P. (1988). The deontological conception of epistemic justification. *Philosophical perspectives*, 2, 257–299.
- Anonymous. (2019, Feb). Both vantablack s-vis masks coated and rotating together gif. Retrieved from <https://gfyat.com/soursecondaryivorygull-vantablack-s-vis-super-black-darkest>
- Boër, S. E., & Lycan, W. G. (1975). Knowing who. *Philosophical Studies*, 28(5), 299–344.
- BonJour, L. (1985). *The structure of empirical knowledge*. Harvard University Press.
- BonJour, L., & Sosa, E. (2003). Epistemic justification: Internalism vs. externalism, foundations vs. virtues.
- Bostrom, N. (2003). Are we living in a computer simulation? *The Philosophical Quarterly*, 53(211), 243–255.
- Brogaard, B. (2009). The trivial argument for epistemic value pluralism, or, how i learned to stop caring about truth. *Haddock, Millar, and Pritchard*, 284–305.
- Craig, E. (1990). *Knowledge and the state of nature: An essay in conceptual synthesis*. Clarendon Press Oxford.
- Davidson, D., & LePore, E. (1986). *A coherence theory of truth and knowledge*.
- Descartes, R. (2020). *Discours de la méthode/discourse on the method: a bilingual edition with an interpretive essay*.
- Feldman, R. (1988). Epistemic obligations. *Philosophical perspectives*, 2, 235–256.
- Gettier, E. L. (1963). Is justified true belief knowledge? *Analysis*, 23(6), 121–123.
- Haack, S. (2013). 'the ethics of belief/reconsidered. In *William James on religion* (pp. 111–127). Springer.
- Korsgaard, C. M. (2009). *Self-constitution: Agency, identity, and integrity*. OUP Oxford.
- Moran, R. (2001). *Authority and estrangement: An essay on self-knowledge*. Princeton University Press.
- Plantinga, A., et al. (1993). *Warrant: The current debate*. Oxford University Press, USA.
- Ryle, G. (2009). *The concept of mind*. Routledge.
- Watson, J. (1913). *Psychology as the behaviorist views it (aka watson's behaviourist manifesto)*.
- Wittgenstein, L. (1953). *Philosophical investigations*.

M A S A R Y K
U N I V E R S I T Y